

Československé dějiny v datech. Praha, Svoboda 1986. 714 str.

Anotovaná chronologická příručka, navazující na předchozí obdobné práce, má být určena pro čtenáře, "který se bude chtít rychle poučit a orientovat v základních údajích; bude užitečná i informovanému zájemci o studium historie a v mnohém směru poslouží i skutečnému odborníkovi" (srv. str. 8 cit. práce).

Autorský kolektiv, složený především z učitelů FF UK, stanovil následující periodizaci:

Pravěk Československa (- 4. stol.) zpracovali Slavomír Vencel a Miroslav Buchvaldek, dobu slovanského osídlení Československa (5. - poč. 10. stol.) a období raného feudalismu (do r. 1172-3) Jiří Sláma, období vrcholného feudalismu (do r. 1346) Rostislav Nový, předhusitskou dobu v českých zemích, husitskou revoluci a 14. a počátek 15. století na Slovensku Ivan Hlaváček, znovuupevňování feudalismu (1437 - 1648) Jaroslav Kašpar a Eduard Maur, pozdní feudalismus (do r. 1785) Eduard Maur a Josef Haubelt, národní obrození (do r. 1848) Karel Novotný a Josef Haubelt, buržoazní revoluci 1848 - 1849 Karel Novotný a Zdeněk Urban, dobu boje proti národnímu a sociálnímu útlaku (1849 - 1914) Otto Urban a Zdeněk Urban, první světovou válku Otto Urban, Československo 1918 - 1939 a české země a Slovensko za II. světové války Robert Kváček a lidově demokratické a socialistické Československo Tomáš Pasák a Zdeněk Veselý. Posledním datem je 15.12. 1981, kdy Federální shromáždění schválilo zákon o 7. pětiletém plánu.

V rámci jednotlivých kapitol nalezneme nejprve stručnou charakteristiku dané epochy, po níž následuje časové zařazení jednotlivých událostí politických, sociálních, hospodářských, ústavních, právních a kulturních dějin bez dalšího členění. V úsecích, kdy české země a Slovensko procházely odděleným vývojem, jsou příslušné pasáže samozřejmě rovněž děleny. Kladem práce je skutečnost, že uvedené významné momenty národních dějin jsou komentovány.

Posuzujeme-li anotovanou práci též jako pomůcku pro odborníka- právního historika resp. zájemce o dějiny státu a práva, je třeba vyzdvihnout její vysokou úroveň zejména pro období do husitské revoluce. Zde jsou zařazeny všechny důležité údaje, včetně právních pramenů, drobné připomínky lze snad mít pouze k některým formulacím, např. obrat "politická a právní exempce a svoboda českého státu" (str. 115) má vyjadřovat suverenitu; není jednoznačné, zda Břetislav v r. 1039 "vydal" či vyhlásil dekreta (str. 59) atp.

Již pro leta 1437-1848 byli autoři postaveni před problémem nárůstu materiálu, a to nejen právněhistorického, ale i kulturněhistorického aj. Z toho důvodu působí zejména výběr údajů z dějin literatury, výtvarného umění a hudby nahodilým dojmem, rovněž právní historik je ochuzen např. o Knihu Tovačovskou a Drnovskou, Tripartitum, první český překlad Justiniánových Institucí atd. Charakteristika všeobecného zákoníku občanského z r. 1811 (str. 236) je nedostačující, je zde mj. jako i v řadě dalších hesel o právních předpisech zaměněna "platnost" a "účinnost".

Zmíněná nahodilost výběru i nepřesnosti narůstají ve zpracování let 1849 - 1981. K r. 1754 jsou např. uvedeny zemské lesní řády, ale pak chybí lesní zákon říšský z r. 1852, u hesla "májové zákony" (str. 307) by se mohlo zdát, že všeobecný zákoník občanský z r. 1811 byl před r. 1868 zrušen jako celek, na str. 386 by neškodilo uvést, že zákon o zřízení samostatného čsl. státu byl recepční normou, není zařazen mj. zákon o župním zřízení č.

126/1926 Sb. zák. a nař. atd. Je škoda, že pro léta nesvobody a okupace nebylo použito materiálů, publikovaných Janem *Kuklíkem* na stránkách časopisu *Společenské vědy* ve škole pod titulem "Formování organisovaného socialistického dělnického hnutí" atp.

Za podstatný nedostatek lze pokládat to, že není zařazeno vydání zákoníku práce č. 65/1965 Sb. Pokud byl správně uveden zákon o státní ochraně přírody č. 40/1956 Sb., vyhl. č. 54 z r. 1958 Ú. l. a vyhl. č. 80/1965 Sb., pak měly být uvedeny i další prováděcí předpisy, zejména vyhl. č. 142/1980 Sb. Autoři pravděpodobně nepracovali s pravidelně publikovanými "Přehledy platných právních předpisů," což se projevilo i tím, že nejsou uváděny citace Sbírky zákonů, Úředního listu atd. Zkreslující je i údaj, že volby soudců z lidu se konaly 9.12. 1961 (str. 526 bez zmínky o dalších takových volbách). Obecně vzato není postihnuta kontinuita práva ani vzájemná souvislost předpisů v rámci jednotného právního řádu.

Po chronologické části následují velmi užitečné a precizní přílohy (Jan *Havránek*, Tomáš *Pasák*, Otto *Urban*, Zdeněk *Urban*) - přehled představitelů států ve střední Evropě, církevní hierarchie, seznam vlád v habsburské monarchii a v Československu (1848 - 1981), sbory pověřenců, volební výsledky (1907 - 1981), sjezdy Československé sociální demokracie a KSČ, základní data z historické demografie Československa, hospodářský rozvoj socialistického Československa, správní členění 1862 - 1960, prameny a literatura, přehled historicky významných míst a jmenný rejstřík.

Hodnocení "Československých dějin v datech" přináší z uvedených důvodů pozitivní i negativní závěry. Bohatý soubor informací se vydařil hlavně tam, kde "se autoři snažili postihnout i složitější vývojové procesy" (str. 7). Bez spolupráce s právním historikem se bohužel tento závěr nevztahuje na problematiku dějin státu a práva, kde vedle chybějících údajů zarážejí i četné nepřesnosti. Naskytá se otázka, zda by příště nebylo vhodnější před závěrečnou redakcí textu konfrontovat přehledy úseků vymezených chronologicky s přehledy zpracovanými specialisty podle jednotlivých dotčených disciplín, tj. dějin státu a práva, výtvarného umění, hudby, literatury atd. Nestane-li se tak, lze stěží zaručit, že se jinak vítaná pomůcka nevyhne zbytečnému zkreslení.

Stanislav Balík ml.